

การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย : การศึกษาเชิงคุณภาพ Child Rearing in Thai Families : Qualitative Study

ผศ.สุธรรม นันทมวงคชัย* อ.ถวัลย์ เนียมทรัพย์** รศ.ระวีวรรณ ชุ่มพุกษ์***
Sutham Nanthamongkolchai Thawan Nieamsup Rawewan Chaumpluk

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ค่านิยม ความเชื่อ และวิธีการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่นของครอบครัวไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กปฐมวัย จำนวน 72 คน เด็กวัยเรียนจำนวน 71 คน และเด็กวัยรุ่นจำนวน 66 คน ซึ่งกระจายอยู่ทุกภาคของประเทศไทย ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2545 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กทุกภาคของประเทศไทย ทั้งในกลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน และวัยรุ่น มีความคาดหวังต่อเด็กไม่แตกต่างกัน นั่นคือ คาดหวังให้เป็นเด็กดี ไม่เกเร ตั้งใจเรียนหนังสือ และประกอบอาชีพที่ดี โดยวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุความคาดหวัง คือ พยายามทำงานเก็บเงินเพื่อส่งให้เด็กได้เรียน รวมถึงมีการปลูกฝังให้เด็กขยันเรียน เชื่อฟังพ่อแม่ รู้จักเคารพผู้ใหญ่ ในเด็กปฐมวัยผู้เลี้ยงดูหลักจะดูแลอย่างใกล้ชิด พอโตขึ้นเด็กช่วยเหลือตนเองได้ การดูแลจะเป็นลักษณะของการพูด การเตือน และการตรวจสอบให้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่การเป็นแบบอย่างในด้านการอ่านและการเรียนรู้นั้นมีน้อย ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่จะยกหน้าที่ด้านการเรียนรู้ให้กับครูที่โรงเรียน ส่วนการสอนในเรื่องความรับผิดชอบตนเองและต่อสังคม ครอบครัวยังสอนโดยการบอกกล่าวเด็กอย่างเต็มที่ แต่สำหรับการสอนและการอบรมเรื่องบทบาททางเพศ ผู้เลี้ยงดูหลักก็ยังสอนในลักษณะเดิม คือ สอนให้เด็กชายเข้มแข็ง และสอนให้เด็กหญิงเรียบร้อย ในขณะที่การสอนเรื่องเพศศึกษามีการพูดถึงกันน้อย ผู้เลี้ยงดูหลัก

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** อาจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนใหญ่ไม่ได้สอนในเรื่องนี้ โดยบอกว่ารอให้เด็กโตขึ้นสามารถเรียนรู้ได้เอง ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้เลี้ยงดูเด็กควรมีส่วนร่วมและเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น รวมถึงสอนเรื่องเพศศึกษาให้กับเด็กอย่างเหมาะสมด้วย

คำสำคัญ : การอบรมเลี้ยงดู, ครอบครัว, การศึกษาเชิงคุณภาพ

Abstract

This qualitative research is aimed at studying values, believes, and child rearing practices among Thai families. The samples of this study were 3 groups of children caretakers – 72 main caretakers of preschool children, 71 main caretakers of school-age children, and 66 main caretakers of teenagers. The data were collected during October 2001 to April 2002. The content analysis was employed in this study.

It has been found that most main caretakers have similar expectations of their children i.e. being a good child, not being a unruly child, being an attentive student, and having a good career. The way by which the children are brought up for achieving the caretakers' expectations is saving their earnings for supporting their children's future education, training them to be industrious students, parent-obedient children, and seniority-respectful children. Most main caretakers typically take care of their preschool children intensively. Their practice of child rearing is relatively changed when they grow up i.e. giving oral instructions to them to follow for doing the activities. However, being a reading and learning model by the caretakers is not significant. They believe that learning and educating is school teachers' responsibility for their children. Generally, parents mainly teach their children individual and social responsibilities. For gender roles, they traditionally teach boys to be gentlemen and girls to be gentle ladies. However, there is little sexual information provided by the caretakers. It was suggested that caretakers should be good models for their children for learning process, and also provide their children appropriate sexual education.

Key words : child rearing, family, qualitative study

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีค่ายิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กที่เติบโตขึ้นมาภายในครอบครัวที่ได้รับความรักความอบอุ่น มีการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากพ่อแม่รวมถึงญาติพี่น้องรอบข้าง ย่อม

ได้รับโอกาสที่จะมีพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะวัยระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เด็กยังดูแลและคุ้มครองตนเองไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องการการดูแลและเกื้อกูลจากผู้ใหญ่ อีกทั้งวัยนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงวิกฤติที่เด็กจะมีพัฒนาการต่อมาจากพัฒนาในครรภ์มารดา